

Pere Verdaguer i els estudis catalans a la universitat

Deixeu-me primer dir el meu agraïment que se pugui fer avui aquest homenatge a Pere Verdaguer, i que expressi la meua satisfacció que celebrem aquí la seua figura i la seua obra, encara que ens hauria agradat més reiterar la trobada que vam poder organitzar fa poc més d'un any a la Universitat de Perpinyà en presència del mateix Pere.

Llavors vam començar de prendre consciència de la immensa feina realitzada per Pere Verdaguer al llarg de la seua vida i de la necessitat de difondre el seu llegat. Aqueixa obra és rica, densa, polidimensional, prolífica i sobretot fecunda; ha sembrat moltes llavors perquè les generacions a venir recullin els fruits d'una llengua adobada, llaurada incansablement i a punt per espellar de nou. M'agrada força que a través d'aquest acte avui continuem un any més obrint les vies del coneixement, de la investigació i de la difusió de l'obra de Pere Verdaguer. Vull recordar aquest principi de pont que volem alçar entre les generacions a través d'ell: en són una mostra els estudiants de la llicenciatura d'estudis catalans (i els alumnes de sisè del col·legi d'Argelers) que en 2016 i 2017, amb motiu de les dues jornades d'homenatge a Pere Verdaguer, van representar pàgines de la seua obra (*Pàgines d'un exili ordinari*, *La vedellada de míster Bigmoney*, *La història del pollastre que ponía*).

Una de les nombroses facetes del mestre és la seua incansable labor a favor del desenvolupament de l'ensenyament del català. Primer en l'àmbit de l'educació primària i secundària, ho detalla Miquela Valls, indefectible còmplice i partenària seua. Però tan bon punt va ser possible a la Catalunya del Nord, Pere Verdaguer va aportar la seua valuosa coneixença i activitat als estudis catalans oberts en el camp de la Universitat de Perpinyà. I aqueixa aportació no és pas de les menys importants per al renaixement de la llengua al nord de les Alberes, ja que bona part de l'assentament i de la consolidació de la recuperació de l'ensenyament del català a la Catalunya del Nord s'ha fonamentat en el pol universitari d'estudis catalans, im-

pulsat i edificat pel Joan Becat (i totes les persones que l'han acompanyat al llarg dels seus anys d'exercici). Els estudis catalans a la Universitat de Perpinyà han actuat —fins avui— de veritable pal de paller tant de l'ensenyament primari (amb l'APLEC —l'Associació per a l'Ensenyament del Català— entre d'altres) com de l'ensenyança secundària (amb el CAPES —certificat d'aptitud per al professorat d'ensenyament secundari—) de català i la formació per a adults.

Els estudis catalans a la Universitat de Perpinyà comencen amb el DEUG de català —el Diploma d'Ensenyament Universitari General (de dos anys)— creat en 1982. Pere Verdaguer en aquell moment encara no forma part de l'equip qui hi imparteix classes. El seu perfil i la seua carrera atípica no li permeten d'incorporar-se als docents universitaris: ell no ha pas seguit el *cursum honorum* clàssic dels qui han cercat escalar els graons de la carrera universitària, per no abandonar la Catalunya del Nord on tanta feina tenia per fer, sempre com era ell al peu del canó, implicat directament en les tasques més bàsiques de la defensa del català. Hauria pogut certament aconseguir el concurs de l'agregació d'espanyol, tal com li havia aconsellat un inspector d'Educació; però no se volia pas «tancar» en un àmbit disciplinari tan reductor. Ell era assistent d'educació en instituts de la Catalunya del Nord; passar concursos hauria significat haver d'exiliar-se seguint el sistema de les adscripcions de professors arreu de França. La vinculació inicial dels ensenyaments de català amb els conservadors universitaris d'espanyol tampoc propiciava la col·laboració amb un Pere Verdaguer sempre situat amb els partidaris més progressistes (a més de la seua condició de fill de la Retirada).

Pere Verdaguer tanmateix, des de la seua posició «exterior» al nucli inicial, sempre va ser partidari de la necessitat imperiosa que la Universitat de Perpinyà assentés uns ensenyaments de català i en català, en contra, els anys 1970, de certs universitaris que qüestionaven seriosament —va ser el cas del científic Henri Got— «com se podria fer matemàtiques en català!?!». La intel·ligència tant científica com sociopolítica de Pere Verdaguer el condueixen a fer la demostració, des de l'UCE —la Universitat Catalana d'Estiu—, que els anticatalans tenen tort.

Un altre front en el qual s'il·lustra Pere Verdaguer, abans d'estar en condicions d'integrar les formacions dels diplomes d'estat de la universitat, és el de la creació i del funcionament d'una oferta universitària d'estudis catalans adreçada a tothom; mitjançant el DUEC —Diploma Universitari d'Estudis Catalans—, ell participa en el diploma d'universitat que prepararia la creació de la llicenciatura i l'acompanyaria durant anys com a oferta de formació per a adults, en complement del diploma d'estat. Aquest és un dels primers records personals que tinc de Pere Verdaguer quan, encara alumne de batxillerat, m'havia inscrit al DUEC a la Universitat i hi anava a les classes de català (que impartia Miquela Valls) i venia a escoltar les conferències i els debats que Pere Verdaguer organitzava i en els quals participava els vespres a la Universitat. A més de les seues coneixences enciclopè-

diques que aprofitàvem —i en català, és clar— molts catalans del nord que escoltàvem aqueixes magistrals classes (literatura, dialectologia, sociolingüística), també descobríem els científics, especialistes i savis sud-catalans que ens obrien tot un món de coneixements i tota una societat en català: Catalunya i els Països Catalans.

Els anys 1980 finalment Pere Verdaguer acaba per passar a la categoria de professor titular de secundària, després de més de trenta anys d'ensenyar-hi, i es presenta com a candidat a una plaça de professor de secundària adscrit a la Universitat. Tant l'abast dels seus coneixements, com la densitat de les seues activitats i sobretot el nombre de les seues publicacions, el distingeixen dels seus contrincants. Pere Verdaguer ja pot dedicar-se a transmetre la seua ciència, la seua passió i la seua fe als —llavors encara— joves estudiants que, com jo en aquells anys, seguïem les seues classes de literatura, de traducció i de llengua en el DEUG (els dos primers anys de la llicenciatura) de català.

La carrera de Pere Verdaguer als Estudis Catalans de la Universitat no va ser gaire llarga. Menys de deu anys. Ell havia fet gairebé tota la seua vida professional de docent a l'institut. Però després de l'etapa universitària continuaria la seua tasca en tots els altres àmbits d'actuació: Universitat de Prada, literatura, activisme cultural, divulgació i periodisme. Aquesta precisament és una de les grans tasques acomplertes per Pere Verdaguer a través dels milers d'articles i cròniques en català —els únics— a la premsa del país i que, en memòria seua i impulsats pel seu exemple, hem reprès l'octubre passat a les columnes dominicals de *L'Indépendant* amb un equip de col·legues de l'APLEC.

El pas de Pere Verdaguer a la Universitat va correspondre —i ell hi va contribuir activament— a la consolidació dels Estudis Catalans, que va acabar per constituir-se en facultat autònoma (en forma d'institut) escindida dels estudis hispànics. L'IFCT —Institut Franco-Català Transfronterer (abans IFC)—, amb tot l'equip liderat per Joan Becat (Pere Verdaguer, Miquela Valls, Domènec Bernardó, Jordi Costa, Ramon Sala, Alicia Marcet per a primària i amb el suport i la contribució de molts altres ensenyants de secundària), va ser capaç d'assegurar i afermar una sòlida oferta d'ensenyament superior de català al mateix temps que el pol d'activisme i de suport a la promoció de la llengua i la cultura catalanes encara avui dia indispensable a la Catalunya del Nord i, des del 2008, té la seu a la Casa dels Països Catalans, on, a més de l'IFCT, s'aplega la formació universitària, la delegació de l'IEC, la seu de l'APLEC i la de l'UCE.

La personalitat de Pere Verdaguer va ajudar molt a l'assentament d'uns continguts i d'un funcionament d'alt nivell dels Estudis Catalans. La seua amplada de vista, la seua immensa capacitat de treball, la seua implicació sempre complidora procuren a l'Institut Franco-Català un sòcol d'ensenyants i d'oferta de formació seriós i atractiu, adaptat a la realitat complexa de la situació de la llengua a la Catalunya del Nord.

A més d'aquests fonaments de l'ensenyament, l'àmplia obra que ens llega Pere Verdaguer ens deixa també camps d'investigació i pautes d'actuació per treballar i per seguir estudiant: literatura, història de la llengua, estàndard de comunicació, sociolingüística i política lingüística. Ara als qui el rellevem —l'equip de l'IFCT de demà que soc molt honorat de dirigir, amb mi mateix, Míriam Almarcha París, Martine Berthelot, Joan Peytaví Deixona, entre d'altres— ens toca de seguir la seua petja, de generar nous apassionats de la llengua i del país, de conrear l'estesa del saber que ha sembrat tota la seua vida. Un cop més, unes gràcies infinites al Pere (Verdaguer).

Gràcies per la vostra atenció i gràcies a l'IEC de secundar amb aquest acte el suport als Estudis Catalans de Perpinyà.

ALÀ BAYLAC-FERRER
Secció Filològica